

Ομιλία Γεν. Διευθυντή Υπουργείου Συκοινωνιών και Έργων κ. Συμεών Μάτση

"Ο Πολιτισμός της Φιλιάς" και η μετάβαση από τη Χαλκολιθική στην Πρώιμη Χαλκοκρατία
Έκθεση αρχαιοτήτων για τον "Πολιτισμό της Φιλιάς"
στο Κυπριακό Μουσείο, 8-24 Νοεμβρίου, 2002
Εγκαίνια: 8 Νοεμβρίου, 2002, ώρα 10:30 π.μ.

Αγαπητοί Φίλοι και Φίλες

Είναι με μεγάλη περηφάνεια που βρίσκομαι σήμερα ανάμεσα σας για να τελέσω τα εγκαίνια της ειδικής έκθεσης με τις αρχαιότητες του πολιτισμού της Φιλιάς, εκ μέρους του Υπουργού Συκοινωνιών και Έργων κ. Αβέρωφ Νεοφύτου. Θα ήθελα με την ευκαιρία αυτή να χαιρετίσω και να συγχαρώ όλους εσάς που με αυτό τον τρόπο συντηρείτε την μνήμη των κατεχομένων εδαφών μας.

Για εικοσιοχτώ χρόνια ο ξένος εισβολέας προσπαθεί να επιβάλει στο νησί μας τη θέληση του, με τη δύναμη των όπλων και να αφανίσει παράδοση χιλιετηρίδων. Η πιο αποτελεσματική αντίσταση στην πολιτική αυτή αποδείχτηκε η δύναμη της μνήμης και της γνώσης: Της μνήμης της γης και της γνώσης του πολιτισμού του. Γι αυτό και σημειώνουμε με ιδιαίτερη χαρά το γεγονός ότι οι συμπατριώτες μας από την κατεχόμενη Φιλιά αποζητούν τη γνώση του πανάρχαιου πολιτισμού του τόπου τους με εκδηλώσεις όπως αυτές. Συμπαραστάτες σε αυτή την προσπάθεια βρήκαν τους ανθρώπους του Τμήματος Αρχαιοτήτων και του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου. Καρπός της κοινής προσπάθειας, το δεκαπενθήμερο εκδηλώσεων για την ιστορία και τον πολιτισμό της Φιλιάς, που εγκαινιάζεται σήμερα με το άνοιγμα της ειδικής έκθεσης αρχαιοτήτων.

Εξήντα χρόνια πριν, η γη της Φιλιάς απεκάλυπτε στους αρχαιολόγους μια μέχρι τότε άγνωστη φάση της κυπριακής προϊστορίας. Τον Δεκέμβρη του 1942, το Τμήμα Αρχαιοτήτων ανέσκαψε ταφικά σύνολα στο κατεχόμενο σήμερα χωριό, που έδιναν για πρώτη φορά ιστορική μαρτυρία για την περίοδο μετάβασης από την Χαλκολιθική στην περίοδο της Χαλκοκρατίας. Εγκαινιάζοταν έτσι η έρευνα για τις ιστορικές συνθήκες, που οδήγησαν την Κύπρο από την νησιωτική απομόνωση της νεολιθικής οργάνωσης, στις συνθετότερες κοινωνικές δομές της Χαλκοκρατίας.

Στα χρόνια που ακολούθησαν, οι ανασκαφές και τα ευρήματα της Φιλιάς αποτέλεσαν ένα ξεχωριστό ερευνητικό πεδίο για την Κυπριακή Αρχαιολογία. Κορυφαία μορφή στο θεωρητικό αυτό ζήτημα, υπήρξε ο ανασκαφέας των τάφων της Φιλιάς, ο Πορφύριος Δίκαιος, ένας από τους θεμελιωτές της έρευνας για την κυπριακή προϊστορία.

Το ερευνητικό αυτό πεδίο διατήρησε μέχρι σήμερα την επωνυμία "της Φιλιάς", από το χωριό, όπου για πρώτη φορά εντοπίστηκε και τεκμηριώθηκε. Εντούτοις, στις δεκαετίες που ακολούθησαν, αρχαιολογικά ευρήματα από αρκετά νεκροταφεία και κάποιους οικισμούς για αυτή τη φάση της κυπριακής ιστορίας έχουν εντοπιστεί σε ολόκληρη την Κύπρο καταδεικνύοντας ένα στάδιο πολιτιστικής εξέλιξης, που αναπτύχθηκε σε ολόκληρο το νησί.

Σημαντικές πτυχές αυτού του θέματος παραμένουν μέχρι σήμερα αντικείμενο διαλόγου ανάμεσα στους αρχαιολόγους, που ερευνούν την κυπριακή προϊστορία και η προσπάθεια επίτευξης συναίνεσης, για τα θεωρητικά προβλήματα του, βρίσκεται σε εξέλιξη. Η επιστημονική ημερίδα που οργανώνεται αύριο στην Ερευνητική Μονάδα Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου, σε συνδυασμό με την έκθεση που έχουμε μπροστά μας, θα συμβάλουν στην πρόοδο της έρευνας αυτής της περιόδου.

Στην έκθεση αυτή εκτίθενται για πρώτη φορά αντικείμενα, που παρέμεναν στις αποθήκες του Κυπριακού Μουσείου απροσπέλαστα για το κοινό και μοναδικά ευρήματα πολύ πρόσφατων ανασκαφών, που δεν ξαναεκτέθηκαν. Δυστυχώς, λόγω περιορισμένου χώρου, στην Αίθουσα II της μόνιμης έκθεσης μόνο ένα μικρό τμήμα των ευρημάτων του "Πολιτισμού της Φιλιάς" εκτίθεται.

Σήμερα, εξήντα χρόνια μετά τις ανασκαφές στη Φιλιά, το χωριό παραμένει απροσπέλαστο αλλά όχι χαμένο, γιατί οι Φιλιώτες θυμούνται τη γη που τους γέννησε και οι άνθρωποί της αγωνίζονται να την κρατήσουν ζωντανή. Εκφράζοντας την εκτίμηση μας προς το προσφυγικό σωματείο "Προφήτης Ηλίας" της Φιλιάς, που είναι συνδιοργανωτής των εκδηλώσεων, κηρύσσω την έκθεση ανοικτή για το κοινό.